

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.5.2.41>

SYSTEM METOD REALIZACJI FUNKCJI OPERACYJNO-ROZNAWCZEJ JAKO KIERUNEK DZIAŁALNOŚCI ADMINISTRACYJNEJ POLICJI KRAJOWEJ UKRAINY

Wołodymyr Ogurczenko,
kandydat nauk prawnych, doktorant
Uniwersytet Państwowy w Dniepropietrowsku
Spraw Wewnętrznych (Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0009-0008-1752-9740
Ogurchenko_V@ukr.net

Adnotacja. W artykule ustalono, że system metod realizacji funkcji operacyjno-dochodzeniowej jako kierunku działalności administracyjnej Policji Narodowej Ukrainy składa się z: 1) metody perswazji (mającej charakter bardziej organizacyjny, nakierowany na pracę prewencyjną i organizacyjną dotyczącą stosowanie środków zachęcających do właściwych zachowań, rozwój świadomości prawnej i edukacji prawnej, upowszechnianie skutecznych praktyk działania itp.); 2) metoda przymusu administracyjnego (najpowszechniejsza metoda oddziaływania Policji Narodowej Ukrainy w zakresie realizacji funkcji operacyjno-dochodzeniowej); 3) sposób kontroli. Ustalono, że przymus administracyjny w kontekście operacyjnej funkcji dochodzeniowo-śledczej Policji polega na podejmowaniu działań mających na celu zapobieganie i powstrzymywanie przestępstw, a także identyfikację i zatrzymanie osób zaangażowanych w działalność przestępczą, co pozwala na podjęcie działań operacyjnych przez stosowanie wpływów administracyjnych w postaci środków moralnych, majątkowych, osobistych i innych bezpośrednio na podmioty pozostające poza bezpośrednią kontrolą Policji.

Słowa kluczowe: działalność administracyjna, mechanizm administracyjno-prawny, stan administracyjno-prawny, gwarancje legalności, metody, Policja Narodowa Ukrainy, działalność operacyjno-śledcza, uprawnienia, stosunki publiczno-prawne, formy działalności administracyjnej.

SYSTEM OF METHODS FOR IMPLEMENTATION OF THE OPERATIONAL AND SEARCH FUNCTION AS A DIRECTION OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Volodymyr Ogurchenko,
Candidate of Legal Sciences,
Doctoral student Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)
ORCID ID: 0009-0008-1752-9740
Ogurchenko_V@ukr.net

Abstract. The article established that the system of methods for implementing the operative-search function as a direction of administrative activity of the National Police of Ukraine consists of: 1) the method of persuasion (has a more organizational impact, aimed at preventive and organizational work regarding the use of measures to encourage proper behavior, development of legal awareness and legal education, dissemination of effective activity practices, etc.); 2) the method of administrative coercion (the most common method of influence of the National Police of Ukraine within the scope of the implementation of the operative and investigative function); 3) control method. It has been established that administrative coercion in the context of the operational investigative function of the National Police involves taking measures aimed at preventing and stopping crimes, as well as identifying and detaining persons involved in criminal activity, which allows for operational measures to be taken by applying administrative influence in the form of moral, property, personal and other measures directly to entities outside the direct control of the police.

Key words: administrative activity, administrative-legal mechanism, administrative-legal status, guarantees of legality, methods, National Police of Ukraine, operative-investigative activity, powers, public-legal relations, forms of administrative activity.

СИСТЕМА МЕТОДІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ФУНКЦІЇ ЯК НАПРЯМУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Володимир Огурченко,
кандидат юридичних наук, докторант
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (Дніпро, Україна)
ORCID ID: 0009-0008-1752-9740
Ogurchenko_V@ukr.net

Анотація. У статті сформовано, що систему методів реалізації оперативно-розшукової функції як напряму адміністративної діяльності Національної поліції України складають: 1) метод переконання (має більш організаційний вплив, спрямований на превентивно-організаційну роботу щодо використання заходів заохочення до належної поведінки, розвитку правосвідомості та правового виховання, поширення ефективної практики діяльності тощо); 2) метод адміністративного примусу (найпоширеніший спосіб впливу Національної поліції України в межах реалізації оперативно-розшукової функції); 3) метод контролю. Сформовано, що адміністративний примус у контексті оперативно-розшукової функції Національної поліції передбачає вжиття заходів, спрямованих на попередження та припинення правопорушень, а також на виявлення та затримання осіб, замішаних у злочинній діяльності, що дозволяє здійснювати оперативні заходи шляхом застосування адміністративного впливу в формі моральних, майнових, особистісних та інших заходів безпосередньо до суб'єктів, що перебувають поза прямим контролем поліції.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративно-правовий механізм, адміністративно-правовий статус, гарантії законності, методи, Національна поліція України, оперативно-розшукова діяльність, повноваження, публічно-правові відносини, форми адміністративної діяльності.

Постановка проблеми. В наш час Україна знаходиться на рубежі формування системи забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки. Концептуальні засади розвитку правоохоронної системи держави визначають нове завдання – приведення правового регулювання та змісту діяльності правоохоронних органів до вимог законодавства Європейського Союзу та міжнародних стандартів і водночас можливості протидії військовим та терористичним загрозам (Ляшук, 2016: 48–150).

Особливої уваги у цьому контексті заслуговує питання реалізації поліцейських примусових заходів. Наукова зацікавленість до вказаних примусових заходів викликана низкою послідовних причин. По-перше, вони не позбавлені примусового характеру при цьому застосовуються у позасудовому порядку. По-друге, нормативно-правові приписи, що визначають зміст і підстави застосування поліцейських заходів містять низку прогалин, внаслідок чого виникають проблеми щодо розмежування даних заходів. Натомість, наявність прогалин правового регулювання застосування останніх прямо пов'язано з можливістю порушення прав і свобод громадян, що в свою чергу не може сприяти підвищенню довіри населення до Національної поліції (Іванцов, 2017: 158–173).

Адміністративна діяльність поліції здійснюється шляхом цілеспрямованого впливу суб'єкта діяльності на її об'єкт. Вплив суб'єкта адміністративної діяльності на волю об'єкта здійснюється за допомогою різноманітних методів. Проблема методів будь-якої діяльності можна розглядати з точки зору співвідношення більш загальних понять – мети цієї діяльності та засобів її досягнення (Бандурка, Безпалова, Джафарова, 2017: 32–34).

Стан дослідження проблеми. Оперативно-розшукова функція як напрям адміністративної діяльності Національної поліції України була прямо або опосередковано предметом наукового дослідження таких вчених як О. Бандурка, О. Батраченко, О. Безпалова, В. Галуцько, І. Голосніченко, О. Горбачова, О. Джафарова, П. Діхтієвський, О. Дрозд, Н. Золотарьова, В. Іванцов, Д. Карбовський, А. Кислий, С. Князев, Т. Коломоєць, Д. Кошиков, О. Кузьменко, В. Курило, О. Кучинська, Р. Ляшук, С. Мосьондз, М. Одарченко, А. Стащак, С. Стеценко, В. Фелик, С. Шатрава, В. Шендрик та інші.

Однак, визначення перспективного розвитку цієї сфери в контексті сучасних викликів та тенденцій позитивно вплине на підвищення рівня розуміння сутності оперативно-розшукової функції як уповноваженими суб'єктами, так і громадськістю.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теорії адміністративного права, позицій законодавства та практики у сфері здійснення оперативно-розшукової діяльності, розкрити систему методів реалізації оперативно-розшукової функції як напряму адміністративної діяльності Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. У загальноприйнятному розумінні термін «метод» означає спосіб чи прийом здійснення чого-небудь. Виходячи з цього, під методами будь-якої діяльності слід розуміти способи, прийоми, засоби, які використовуються для досягнення поставленої мети і становлять зміст цієї діяльності. Методами адміністративної діяльності поліції є передбачені адміністративно-правовими нормами засоби, прийоми і способи, за допомогою яких поліція здійснює вплив на суспільні відносини з метою реалізації своїх правоохоронних завдань та функцій (Бандурка, Безпалова, Джафарова, 2017: 32–34).

Слід звернути увагу, що Д. Карбовським вдосконалено категорійне розуміння методів адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних органів Національної поліції України як безпосередніх

інструментів (способів) впливу адміністративно-правового регулювання на публічних і приватних суб'єктів адміністративного права (як об'єктів публічного адміністрування) імперативної та диспозитивної юридичної природи з метою виконання поставлених перед ними законних завдань, функцій та повноважень щодо забезпечення прав, свобод та інтересів осіб та публічного інтересу (Карбовський, 2018: 166).

А.В. Долинний в межах монографічного дослідження доводить, що методи переконання, превенції та запобігання, а також методи примусу в діяльності підрозділів Національної поліції не протиставляються один одному, а є взаємодоповнюючими. У сучасних умовах демократизації та гуманізації суспільно-правових відносин пріоритетними є методи переконання, превентивні методи, на відміну від методів примусу, і саме вони переважно застосовуються під час проведення масових заходів у «звичайному» режимі. Проте у випадку виникнення надзвичайних ситуацій антропогенного чи техногенного походження, масових заворушень, при проявах екстремізму, тероризму тощо максимально ефективними є саме методи примусу (Долинний, 2017: 165-166).

Серед іншого О.В. Батраченко доводить, що правоохоронна діяльність Національної поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку може здійснюватися у різноманітних формах за допомогою застосування методів примусу і переконання. Пріоритетне значення для забезпечення високого рівня публічної безпеки і порядку має превентивна діяльність поліції, яка здійснюється переважно за допомогою методів переконання. Тому в своїй діяльності Національна поліція повинна приділяти увагу підвищенню дієвості цих методів, вживати заходи для оптимального поєднання методів примусу і переконання. Це завдання цілком відповідає прийнятому державою курсу в напрямку євроінтеграції та концепції реформування правоохоронних органів з метою формування Національної поліції як органу принципово нового типу, орієнтованого на служіння та захист людини та громадянина (Батраченко, 2017: 100).

У свою чергу, С.О. Шатрава доводить, що методи переконання та примусу є універсальними методами адміністративної діяльності органів внутрішніх справ в боротьбі з правопорушеннями та протидії злочинності. Вони становлять систему засобів організуючого впливу держави на свідомість і поведінку людей, є необхідною умовою нормального функціонування суспільства в цілому, кожного державного органу, об'єднання громадян, будь-якого процесу управління (Шатрава, 2007: 138).

З врахуванням вищевикладеного, методи реалізації оперативно-розшукової функції як напряму адміністративної діяльності Національної поліції України – це передбачені конституційними, адміністративно-правовими та спеціальними нормами засоби, прийоми та способи систематичного впливу органів Національної поліції України на суспільні відносини щодо реалізації оперативно-розшукової діяльності з метою забезпечення правопорядку, виявлення та припинення злочинів та правопорушень, а також здійснення заходів щодо захисту прав, свобод та інтересів громадян та публічного інтересу в рамках виконання своїх законних завдань, функцій та повноважень.

Відносно класифікації методів, то Д. Карбовський вказує, що заохочення як метод адміністративної діяльності не є основним у адміністративно-правовому регулюванні та полягає у певному стимулюванні Національної поліції України своїх територіальних органів за добросовісну та ефективну діяльність через здійснення заходів як морального (відзнака територіального відділу), так і матеріального характеру (матеріальне заохочення окремого поліцейського територіального відділу Національної поліції України). Переконання як метод адміністративної діяльності проявляється через здійснення територіальними органами Національної поліції України превентивної діяльності, спільних проєктів з громадськістю, а також звітування про свою адміністративну діяльність перед суспільством. Адміністративний примус найчастіше використовується у діяльності територіальних органів Національної поліції України, адже визначений у завданнях поліції щодо попередження, виявлення та припинення правопорушень в суспільстві, тобто за своєю суттю є основою діяльності територіальних органів поліції. При цьому, поліцейські, як публічні службовці, також виступають суб'єктами адміністративного примусу, яких можна притягнути до адміністративної відповідальності за невиконання або неналежне виконання своїх повноважень. У внутрішніх правовідносинах територіальні органи Національної поліції України використовують організаційні методи адміністративної діяльності, за допомогою яких реалізується внутрішньо-організаційне адміністрування територіальних органів Національної поліції України шляхом регламентації внутрішньо-службових відносин та формування, виконання, застосування розпорядчих вказівок керівництва та апарату поліції. Важливим у сфері адміністративної діяльності територіальних органів поліції є метод контролю, що виражений різними видами: парламентський, контроль Президента України та Кабінету міністрів України, цивільний контроль, внутрішньо-організаційний контроль за діяльністю поліції всередині системи, громадський контроль, судовий контроль за законністю адміністративної діяльності органів поліції (Карбовський, 2018: 166).

До основних методів адміністративної діяльності поліції відносять переконання та примус, які визнаються універсальними і всеохоплюючими методами державного управління в цілому. Вони найширше застосовуються в усіх сферах управлінської діяльності, в тому числі у сфері протидії правопорушенням, і становлять систему засобів впливу держави (в особі її відповідальних органів та посадових осіб) на свідомість і поведінку людей, є необхідною умовою нормального функціонування суспільства, будь-якого державного або громадського об'єднання, всього процесу управління. Основним (визначальним) методом діяльності поліції щодо забезпечення правопорядку є метод переконання. Сутність його полягає у впливі на свідомість та поведінку людей з метою формування у них правильних переконань, розуміння необхідності добровільно і сумлінно виконувати вимоги закону та інших правових норм, а зміст становить комплекс різноманітних

конкретних заходів і засобів такого впливу. В практичній діяльності поліції цей метод реалізується в різних формах (превентивні поліцейські заходи): а) правове виховання; б) постійне інформування населення про стан правопорядку і боротьби із злочинністю; в) агітаційно-роз'яснювальна робота серед населення; г) критика антигромадських проявів; д) застосування заходів заохочення; е) робота з правопорушниками, особами з так званих груп ризику; є) поширення і популяризація передового досвіду в боротьбі з порушеннями громадського порядку (Бандурка, Безпалова, Джафарова, 2017: 32–34).

Щодо правоохоронної діяльності органів поліції, то найчастіше для виконання покладених на них завдань та функцій вони застосовують примус, врегульований нормами адміністративного права, тобто адміністративний примус (Бандурка, Безпалова, Джафарова, 2017: 32–34).

Адміністративний примус характеризується такими рисами: застосовується, як правило, суб'єктами публічної адміністрації невідкладно без звертання до суду; застосовується лише спеціально уповноваженими на те суб'єктами публічної адміністрації; може застосовуватися не тільки у зв'язку з учиненням правопорушень, але і за їх відсутності; за змістом значно ширший від адміністративної відповідальності, на відміну від інших видів державного примусу, які за своєю сутністю, як правило, рівнозначні відповідному виду юридичної відповідальності; застосовується як до фізичних, так і до юридичних осіб; застосовується до суб'єктів, які не підпорядковані органам і посадовим особам, які застосовують заходи впливу; регулюється нормами адміністративного права – як законодавчими, так і підзаконними; його заходи мають різноманітний характер – моральні, майнові, особистісні та ін., допускається застосування безпосереднього впливу – фізичної сили і вогнепальної зброї; його заходи реалізуються саме примусово, тобто незалежно від волі та бажання відповідних осіб; застосовується з метою запобігання правопорушенням та їх припинення, покарання винних у їх вчиненні (Галуцько, Діхтієвський, Джафарова, 2018: 144).

У чинному законодавстві термін «адміністративний примус» не використовується, водночас зустрічаються терміни «заходи впливу», «поліцейські заходи», «превентивні поліцейські заходи», «поліцейські заходи примусу» тощо. Такі назви дають уявлення лише про суб'єктів застосування цих заходів, не розкриваючи їх сутності та змісту. У теорії адміністративного права напрацьовано класифікацію заходів адміністративного примусу залежно від мети їх застосування. Заходи адміністративного примусу застосовується з потрійною метою. Відповідно до цього вони поділяються на три види: адміністративно-запобіжні; заходи адміністративного припинення; адміністративні стягнення (Галуцько, Короед, Дрозд, 2015: 143-151).

Адміністративний примус у контексті оперативно-розшукової функції Національної поліції передбачає вжиття заходів, спрямованих на попередження та припинення правопорушень, а також на виявлення та затримання осіб, замішаних у злочинній діяльності, що дозволяє здійснювати оперативні заходи шляхом застосування адміністративного впливу в формі моральних, майнових, особистісних та інших заходів безпосередньо до суб'єктів, що перебувають поза прямим контролем поліції.

Отже, адміністративний примус як метод реалізації оперативно-розшукової функції у межах діяльності Національної поліції України виражається у застосуванні превентивних поліцейських заходів та поліцейських заходів примусу, що застосовуються у чітко встановленій процедурі, обумовленій фізичним та обмежувачим впливом на людей, відповідно важливою характеристикою цього методу є його самостійність та можливість застосування в невідкладних ситуаціях без судового втручання, для ефективного та своєчасного досягнення оперативно-розшукових цілей, зокрема щодо попередження та припинення злочинної діяльності, забезпечення громадської безпеки та притягнення винних до відповідальності.

Окремим методом реалізації оперативно-розшукової функції у межах діяльності Національної поліції України є контроль. Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю здійснюється Національною поліцією, Бюро економічної безпеки України, Службою безпеки України, Державним бюро розслідувань, Службою зовнішньої розвідки України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Управлінням державної охорони України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, розвідувальним органом Міністерства оборони України, Національним антикорупційним бюро України (Про оперативно-розшукову діяльність, 1992).

Відповідно, контроль як метод реалізації оперативно-розшукової функції у межах діяльності Національної поліції України – це системна та гласна діяльність, спрямована на забезпечення ефективності та прозорості оперативно-розшукових процесів, що передбачає контроль за виконанням завдань, виявленням негативних та позитивних аспектів діяльності оперативних працівників, координацію з іншими контролюючими органами та ґрунтується на доказовій базі, що включає аналіз документів та безпосереднє спостереження на місцях.

Висновки. З аналізу вищевикладеного, можна вказати, що систему методів реалізації оперативно-розшукової функції як напряму адміністративної діяльності Національної поліції України складають: 1) метод переконання (має більш організаційний вплив, спрямований на превентивно-організаційну роботу щодо використання заходів заохочення до належної поведінки, розвитку правосвідомості та правового виховання, поширення ефективної практики діяльності тощо); 2) метод адміністративного примусу (найпоширеніший спосіб впливу Національної поліції України в межах реалізації оперативно-розшукової функції); 3) метод контролю.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М., Безпалова О.І., Джафарова О.В., Князев С.М. та ін. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.
2. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2017. 218 с.
3. Галуцько В., Діхтієвський П., Джафарова О., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
4. Галуцько В.В., Курило В.І., Короєд С.О., Дрозд О.Ю. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.
5. Долинний А.В. Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 198 с.
6. Іванцов В.О. Характеристика поліцейських заходів крізь призму методів адміністративної діяльності поліції. Процес модернізації системи державного управління: конституційний, адміністративний та фінансовий аспекти: монографія. Одеса : Гельветика, 2017. 173 с.
7. Карбовський Д.О. Методи адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних органів Національної поліції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2 (23), Т. 3. С. 164–167.
8. Ляшук Р.М. Методи переконання та примусу в адміністративній діяльності правоохоронних органів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 148–150.
9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
10. Шатрава С.О. Адміністративно-правові засади діяльності спеціальних підрозділів міліції: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2007. 231 с.

References:

1. Bandurka, O.M., Bezpalova, O.I., Dzharafarova, O.V., Kniaziev, S.M. ta in. (2017). Administratyvna diialnist politsii u pytanniakh ta vidpovidakh [Administrative activities of the police in questions and answers]: navchalnyi posibnyk; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv: KhNUVS, 242 p. [in Ukrainian].
2. Batrachenko, O.V. (2017). Administratyvno-pravovi zasady diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy shchodo zabezpechennia publichnoi bezpeky i poriadku [Administrative and legal principles of the National Police of Ukraine in ensuring public safety and order]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07. Sumy, 218 p. [in Ukrainian].
3. Halunko, V., Dikhtiiivskiyi, P., Dzharafarova, O., Kuzmenko, O., Stetsenko, S. ta in. (2018). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]. Povnyi kurs : pidruchnyk. Kherson: OLDI-PLIUS, 446 p. [in Ukrainian].
4. Halunko, V.V., Kurylo, V.I., Koroied, S.O., Drozd, O.Iu. ta in. (2015). Administratyvne pravo Ukrainy. T.1. Zahalne administratyvne pravo [Administrative law of Ukraine]: navchalnyi posibnyk. Kherson: Hrin D.S., 272 p. [in Ukrainian].
5. Dolynnyi, A.V. (2017). Administratyvno-pravove zabezpechennia Natsionalnoi politsiiei Ukrainy publichnoi bezpeky i poriadku pid chas provedennia masovykh zakhodiv [Administrative and legal provision of public safety and order during mass events by the National Police of Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07. Kyiv, 198 p. [in Ukrainian].
6. Ivantsov, V.O. (2017). Kharakterystyka politseiskykh zakhodiv kriz pryzmu metodiv administratyvnoi diialnosti politsii. Protse modernizatsii systemy derzhavnoho upravlinnia: konstytutsiyni, administratyvnyi ta finansovi aspekty [Characteristics of police measures through the prism of methods of police administrative activity. The process of modernization of the public administration system: constitutional, administrative and financial aspects]: monohrafiia. Odesa : Helvetyka, 173 p. [in Ukrainian].
7. Karbovskiyi, D.O. (2018). Metody administratyvno-pravovoho rehuliuвання diialnosti terytorialnykh orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Methods of administrative and legal regulation of the activity of territorial bodies of the National Police of Ukraine]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Vyp. 2 (23), T. 3. pp. 164–167. [in Ukrainian].
8. Liashuk, R.M. (2016). Metody perekonannya ta prymusu v administratyvni diialnosti pravookhoronnykh orhaniv [Methods of persuasion and coercion in the administrative activity of law enforcement agencies]. *Porivnialno-analitychne pravo*. № 3. С. 148–150. [in Ukrainian].
9. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist [On operational and investigative activity]: Zakon Ukrainy vid 18 liutoho 1992 r. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. [in Ukrainian].
10. Shatrava, S.O. (2007). Administratyvno-pravovi zasady diialnosti spetsialnykh pidrozdiliv militsii [Administrative and legal principles of the activity of special units of the militia]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07. Kharkiv, 231 p. [in Ukrainian].